

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Etymologiae - Cod. Aug. pap. 103

Isidorus <Hispalensis>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Inc.: (C)orpus igitur hominis ex iiii humoribus constitutum est [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-75968](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-75968)

plima doctum homine plu uir
 dicat Nam p̄ pillam amma
 ita p̄ hanc corpus curatur

Explicit liber quartus r̄

Orpus igitur hominis ex iij humoribus constituitur est
 Nam habet in se sanguinem colera nigra colera rubra
 et flegmata qui in iij humoribus habitat uel inant in
 suis locis Ideo sanguis pars in dextro latere in qua-
 te ad iecur uocatur inatur Et colera rubra in si-
 mistro latere et in splene inant Et colera nigra et
 flegmata aut in capite et alia pars eorum in

in p[ar]te et alia p[ar]te sanguinis.
Inatur in corde. Vnde aut hu-
mor usque talis est. Sanguis
feruens humidus et dulcis. Co-
lera rubra amara uirida gr-
nea et p[ar]ta et flegmata sunt
frigida salpa et humida. Me-
lena et colera nigra frigida
et acida et p[ar]ta. Hec omnia
occupant p[ar]te sanguis
occupant uero t[er]re. Colera
rubra estate Colera nigra
autumno et flegmata occupant
hyeme. Humores aut omnia
occupant p[ar]te die ac nocte.
Sanguis inatur horis p[ar]te
et ab hora noctis nona usque
in diei t[er]ciam. Colera rubra
inatur ab hora diei etia usque
in diei nonam. Colera nigra
inatur ab hora diei viij usque
in hora noctis t[er]ciam et flegm-
ata aut inatur ab hora no-
ctis iij usque in diei nona. Hec
omnia colera h[ab]ent respiraciones
suas p[er] singulas p[ar]tes con-
Sanguis p[ar]tes Colera
rubra p[ar]tes Colera nigra
p[ar]tes et flegmata p[ar]tes spi-
rant. Diuidunt etia humo-
res iij p[ar]tes corporis
et flegmata in p[ar]te cu sang-
uine ab inuente etate usque
in manu iij x. Vnde colera
rubra cu p[ar]te sanguinis do-
minatur in uenib[us] usque in a-

num et v. Deinde usque in manu
et iij max[im]a p[ar]te sang-
uine cu colerib[us] in p[ar]te
am[er]a et iij. Inatur usque ad su-
ma etate flegmata p[ar]te in-
uicis p[ro]terea facit q[uo]d
hominib[us] tales mores. Sang-
uis beniuolos et innocentes mo-
datis et blandos. Colera ru-
bra facit iracundos ingenio.
p[ar]te acutos laues maculos
plum[um] comedentes colerit
angerentes et flegmata facit
corpora caposita uigilans
et canos cito afferentes mita
p[ar]te cogitantes nimiu[um] auda-
ces. Colera nigra faciunt
p[ar]te debiles maculos auarus
timidos tristes somnolentos
in uulos flegm[um] habentes ac-
traces in p[ar]te in pedibus
p[ro]p[er]ta omnia que calida
uirtute habet p[er] uolubus hoc
corporis inatur. et frigida
aut in inferiora loca tenent.
Itaq[ue] iij humores pulpas
suas habet uel facit. Sang-
uis pulpa plena humidu
et equate. Colera rubra te-
nui acuta tactu. Colera ni-
gra tenuiore p[ar]te habetur
cu ueluti p[ar]te ad app[er]ta
tem et flegmata aut pulpa
facit nimiu[um] plenu[um] humectu

et inaequalis ponderis Sed
 omnes humores sine se esse
 non possunt et magis etiam
 habentur Sed quoties aliquis
 ex his accedit egritudine
 nec non et causas utrasque
 fuerit in corpore et in
 equalitate corpora atque et
 atque facit omnia Omnes hu-
 mores singulis etiam egrit-
 tudines faciunt et quoties
 aliquis ipsorum aut metua-
 ciderint tunc longam egrit-
 tudinem facit si in ipso me-
 dia habuerit aut neglige-
 te aut qui causas non intell-
 gerit uel ex quo humore egrit-
 tudo exorta fuerit Nam tam-
 ena per se diligens medicus
 egritudini occurrere debet
 si causam intelligerit non ta-
 diu per se egritudo quae diu
 trahat ipsius humorum tempus
 et aliquid accipiat augmentum
 Ita ut melius excludat humores
 in egritudine nata est uel fuit
 Nam si causa saguina debet
 saguini occurrere Est saguini
 dulcis humidus et calidus de-
 bet adhiberi sicut frigidus
 et amarus Si fuerit causa
 color ruber est amara sic-
 ca et ignea debet adhiberi

quod sit frigidum humidum et
 dulce Si flegmatica causa e-
 gritudo nata fuerit quae sit
 grida salda et humida debet ad-
 hiberi quod est sicut calida et
 dulce Quid si de coloribus
 nigris egritudo nata fuerit
 uel causa que habet uide frig-
 idam siccam et agram debet
 adhiberi quod sit calidum humidum
 et dulce Sed cum adhibita fu-
 erint tunc et pituita uentur
 medicus et cito ad sanitatem
 perueniet qui egritudo uel ta-
 uide nascitur Ante omnia pro-
 te in ipso habere ab ipso
 desiderata non difficilima u-
 deantur sicut oleum uetus Sed
 si ad manum non fuerit cele-
 rime fieri potest de feruo
 facto Enim uero uero diffinitum
 et odore et uires uel uis
 in se Est si forte curatio
 exegerit aquam marmia
 in medicamentis solitudinis
 locus est Tunc duas partes
 sextarii salis in iij sextariis
 aque composita tepida marmia
 prout Sextarius uero salis
 si plus admiscatur et superat
 sal aqua nec aqua esse potest
 ¶ Videtur quod quod fleuato
 nui et ueno marmia et

pmgus emissio fit de quibus lo-
cis fleuotomiam hanc de
Vnde de artibus in hoc pnti-
pio Quas pp querelas capi-
tis incidimus usq; ad ossum
mensura inij digitor; ab aure
De angelogis in ambabus
temporibus pp effusionem
saulor; de publmguia n pp ru-
miam gmgmatur uicia oris
atq; denu De medio fronte
i pp capitis dolorem uel ali-
enacione frenepis Denariis
pp grauiditate capitis de
collo pp habundantia hu-
moru in capite uel inoat
aut in gmg quus habudam;
cu Denariu n una pdij
digita palice pp in flacione
pulmonu Et aliam pcutis
digitu minimu pp in flaci-
one splenis De subtralo por-
dum duas pp paligios ne
freneticus uel ptiaticus fi-
at aut ut mulier pariat
cui se mensura subtrax-
erunt uel no cocepit De p-
digitis pedu 2as pp in-
dignacione tqrui In braci-
is medio uenas in ictu
cefalico meson epicon a-
natarum ambas facim;
calatere in foris fleuoto-

mam; De permeson ca-
tatem hoc est uisopremere
fleuotomu rectu et in sup-
leuare sup equidra localu-
ne ponuntur cu fleuoto-
mam; Cefalica uena est
q; acapite h; pntipatu
et ponitur sup musculum
fleuotomu uel plagiotom-
mu in latq; in curiu hns
agim; Ad si uena ysam-
ale mafa fuerit aut si
muscul; qui sub uena est
purgus fuerit subitaneu
timore fac Et si pnegle-
gotiam pp muscul; puctu
fuerit uel confract; sub-
itanea morte adducet Me-
diana uena que apulmo-
nib; habet pntipatum
ponitur in medio bracijs
sup altitudme uacua In-
ciditur aute de fleuotoma
orthotemo hoc est rectam
pessura habet catatrimis
est in sup; promere fleuoto-
mu et leuare Si amaram
mifa fuerit non couat qm
aliquoies inter duos ner-
uos ponitur et si male mafa
fuerit collacionem in altum
facit et pome plima et
pustam nutrit et uulneta
samopa facit et pntie hanc

Epatica uena hoc est defecata q̄
 abscipate habet p̄ncipatū p̄ont
 m̄dicinā parte brachij sup
 raxū Inciditur aut deflego
 tomo anathemo uel agiotēsi
 mo anacardem ut cefalicam
 q̄q̄p̄im̄ Si p̄ussa fuerit cu
 more facit et exglanbla hu
 mor etiens ut lutura carni
 um uel humor milis similis
 et neruoz cōtractione uel
 digitor aut manū facit p̄oz
 quibz causis flouetoma utim̄
 cefalicam uena incidim̄ q̄t
 causam captas uel octor aut
 cefalargiam epilom p̄am p̄o
 procauloz suffione et p̄oli
 pitudine uel tumorely grauiz
 bz oculoz Medicam uena
 madim̄ q̄t pulmonū cau
 sab dissipa ortomynti et a
 sim̄ apo feresim p̄imas fa
 entos Epaticam uena madi
 m̄ q̄t epatis dolore ut p̄oz
 macti aut pleurēsi et alijs
 mulis causis q̄flouetom̄
 opacione facim̄ q̄ p̄am caup̄e
 ram qualitate quo cōtractione
 uel p̄p̄acione ueniunt Et
 q̄t mēpura flouetom̄ aliq̄bz
 m̄pondz aliquibz p̄am cōp̄z
 p̄am m̄mutacionez coloris
 p̄am lypotomia m̄pondz uel
 loca que p̄ondre p̄cauntur
 uel dolore pulsantur Si lous

pondus aut dolore p̄p̄im̄ocrit
 uel ructu aut uomi tū hys p̄g
 uis appendi debet usque ad
 libras usq̄ ad libras 2 as aut 3
 p̄am etatem puerilem aut p̄m
 lem seniorily aut m̄mis tolli
 mus Inuicemly aut paulat
 ampliq̄ p̄am ueritate si tanta
 uent m̄cōp̄itudine aut ex m̄mis
 uentris uicia defecataz fuerit
 aut abū non accepit aut im
 febrily m̄mis et tuauit 2
 temp̄a p̄t m̄mū fragus aut ca
 lozem Sed oportet ut m̄fleuto
 tomū p̄rhiuamū temp̄a q̄ her
 q̄s sunt equalis p̄am m̄mu
 tacionem colorū p̄ctus m̄mu
 atur Sed si p̄nguis erit m̄gē
 usq̄ ad rubradū colore Sed
 si p̄p̄us uel crassus fuerit usq̄
 ad cōmutate aquosam et usq̄
 ad crassitudines p̄am lypotomia
 oem usq̄ ad maleficiū et p̄o
 macti debilitacione contingit
 qd̄ m̄fleuto m̄ maleficiam
 Cū emissio p̄ctus m̄p̄m
 fricat p̄t aut aduicinate
 coleris p̄nguis accensus fa
 at m̄arebro et male fiunt
 et flegma uel colera cōclusa
 m̄ stomacho non habetis cō
 tum qui aut extrudate abo
 uel p̄aom̄s aut stomachi
 debilitacione aut ex p̄tiam
 emissionez p̄nguis Cū

pinguis si tollitur prior ledit ali-
cuius adiuuat Quomodo subue-
rimus lippitome uti Quomodo
pore calida facie fouimus uel
plantas Grate uero et aqua fri-
gida faciem uel plantas foui-
mus uomitum pro uocantes et ad-
nates adore apponentes si dule-
tu mda firmidum lac p supum
actis cum diligencia adhibe-
bimus et fluotomo pncipone
ne mitumgrat olau et aquam
mloco ponimus pro calore Que-
me calida Grate frigida so-
uelimus Sed si cephalica mitu-
muerit uena ex oleo calida
co fouimus et i plaustu dialy-
alon imponim Sed si melia-
nam mitumuerit uena letay
folia trita cu pane et sale et

et oleo rosco cataplasmas manus
et i plaustu d' ab pnuat mpo-
nimus Sed si epatica i tumuc-
rit uena fouimus calida ubi
exteriori alla et i plaustu
uim qd recipit hoc Meli-
niletum sinapem colofomam
terru olau nurrinu Ganefle
uotome operationes cu cau-
tela opari adrem qm pialq
uena masa fuerit non glui-
natur neq partur Sed cu
cau tela fiat po yparas
dicit Si uis pfecta medicq
este qno fluotomare uenar-
is time qua p hoc multa me-
dia ad opprimones bonam
uel malam perueniunt